

Република България
ИКОНОМИЧЕСКИ
И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ

СТ А Н О В И Щ Е

по

**“НАЦИОНАЛЕН ДОКЛАД НА ПРАВИТЕЛСТВОТО
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПО ПРИЛОЖЕНИЕТО
НА ЕВРОПЕЙСКАТА СОЦИАЛНА ХАРТА (РЕВИЗИРАНА)
ЗА ПЕРИОДА 1 ЯНУАРИ 2001 Г. – 31 ДЕКЕМВРИ 2002 Г.”**

(разработено по собствена инициатива)

София, 29 април 2004 г.

На 7 април 2004 г. Пленарната сесия на Икономическия и социален съвет взе решение да разработи Становище по “Национален доклад по приложението на Европейската социална харта (ревизирана) за периода 1 януари 2001 г. – 31 декември 2002 г.”¹

Комисията по труд, доходи, жизнено равнище и индустриални отношения на Съвета, която бе отговорна за подготовката на становището, прие проект на Становище на Съвета на 16 април 2004 г. За докладчик бе определен г-н Пламен Димитров.

На своята Седма пленарна сесия, проведена на 29 април 2004 г., Икономическият и социален съвет одобри настоящото Становище.

¹ Виж www.mlsp.government.bg

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Европейската социална харта (ЕСХ)² представлява Европейски договор, открит за подписване в Торино през 1961 г. и влязъл в сила през 1965 г. Ратифицирайки ЕСХ, държавите се ангажират, от една страна, да водят политика, която да бъде провеждана с “всички подходящи средства от национален и международен характер, постигането на условия за ефективно упражняване на правата”, изброени в част първа на ЕСХ, а от друга страна – те са задължени да осигурят защитата и приложението на предвидените в част втора права.

След влизането на Социалната харта в сила през 1965 г. са приети три допълнителни протокола, засягащи съдържанието и начина на нейното приложение. По време на сесията на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа през 1996 година в Страсбург се взема решение по приемането на нов документ, който по същество представлява преработена и допълнена Социална харта, която влиза в сила под името Ревизирана Европейска социална харта. Тази харта съдържа всички основни групи права, упоменати в Хартата от 1961 година, голяма част от тях – допълнени и обогатени, също така правата, упоменати в Допълнителния протокол на СЕ от 1988 година, и още няколко групи права, залегнали в 8 нови клаузи. Общо Ревизираната социална харта съдържа 31 члена по съдържание, заедно с редица други допълнени и обогатени текстове относно приложението ѝ. Ревизираната социална харта е в сила от 1999 година, т.е., след като определен брой държави членки са я ратифицирали.

Европейската социална харта, допълнителните протоколи към нея и Ревизираната ЕСХ не са задължителни документи за подписване и ратифициране от държавите членки на СЕ. Въпреки това повечето страни са ратифицирали едната или другата харта или поне са ги подписали. Европейската социална харта защитава **основните социални и икономически права** и допълва Европейската Конвенция за защита правата на човека, осигуряваща закрила на гражданските и политическите права.

Икономическият и социален съвет напомня, че 38-то Народно събрание ратифицира със закон през месец март 2000 г. Европейската социална харта (ревизирана)³, която влезе в сила от месец август 2000 г.

Съветът е длъжен да отбележи факта, че до месец май 2003 г. към МТСП действаше Съвет по ратификацията на Хартата, който по-късно се трансформира в Консултативен съвет по Европейска социална харта. Този съвет позволяваше да се консултират изготвените национални доклади по Хартата със социалните партньори и представителите на гражданското общество и даваше отговори по запитвания от Комитета по социалните права по приложението на Хартата и от други държави, страни по Хартата.

² Наричана по-нататък Хартата.

³ Обн. ДВ, бр.30 от 11.04.2000 г.

За първи път след преустановяване дейността на Консултативния съвет по Европейска социална харта министърът на труда и социалната политика внесе за разглеждане в ИСС изготвения от експертите на МТСП национален доклад по приложението на ратифицираните незадължителни за ратификация клаузи на ЕСХ (ревизирана).

Съветът напомня, че според чл. 5, ал. 1 от Закона за Икономическия и социален съвет отделни министри нямат правомощия да сезират Съвета и да искат от него становища.

Отчитайки отговорното поведение на групите социални партньори – организации на работодатели, организации на работници и служители и другите представители на гражданското общество, представени в Съвета,

и поради следните взаимосвързани причини:

- **първо**, важността на този документ, отразяващ социалното развитие на страната;
- **второ**, ролята на Икономическия и социален съвет като изразител на интересите и волята на организираното гражданско общество, представено от национално представителните организации на работодателите, национално представителните организации на работниците и служителите и другите организации на гражданското общество, изразяващи социално-професионални съсловни интереси;

и на основание чл. 5 ал. 5 от Закона за Икономическия и социален съвет, Съветът на своята Четвърта пленарна сесия взе решение да разработи Становище по **Националния доклад на правителството на Република България относно приложението на Европейска социална харта (ревизирана) за периода от 1 януари 2001 до 31 декември 2002 г.**

Съветът подчертава, че настоящото становище е резултат от поредица срещи и дискусии, организирани от Комисията по труд, доходи, жизнено равнище и индустриални отношения, с участието на експерти, занимаващи се с проблематиката на Хартата.

Становището цели да привлече вниманието на Министерския съвет, заинтересованите институции и на неправителствените организации по някои от проблемите, които могат да възникнат във връзка с неизпълнението на ратифицираните от Р България клаузи от Хартата.

При дискусиите, проведени по повод Националния доклад на правителството на Република България относно приложението на Европейска социална харта (ревизирана) за периода от 1 януари 2001 до 31 декември 2002г., Икономическият и социален съвет достигна до изводите и препоръките, разгледани в част II и III на Становището.

1. Основания за изготвянето на националния доклад по Хартата

Съгласно член “С” от ЕСХ (ревизирана) изпълнението на задълженията по нея е предмет на контрол, осъществяван на всеки две години чрез предоставянето на доклади за приложението на нейните разпоредби. Ревизираната харта предвижда следната система за представяне на докладите от правителството пред Съвета на Европа:

- доклад на всеки две години по разпоредбите от твърдото ядро;
- доклад на всеки четири години по останалите разпоредби.

В съответствие с тази система до 30.06.2003 г. беше представен националният доклад по приложение на клаузите от твърдото ядро на Хартата.

До 31 март 2004 г. Република България трябваше да представи доклад по клаузите от втората част от незадължителните разпоредби на Хартата, които са чл.чл. 8, 11, 14, 17, 18, 25, 27.

2. Механизъм за контрол по изпълнение на ратифицираните клаузи от Хартата

В процедурата по контрола участват следните органи на Съвета на Европа:

Комитет по социалните права (КСП) – разглежда докладите, представени от договарящите страни, и изготвя правна оценка за начина, по който те са спазили своите ангажименти. Оценката е под формата на заключения, които са: положителни, отрицателни и отложени. **Положително заключение** – определя ситуацията в страната като съответстваща на изискванията на Хартата. КСП може да поиска нова информация по така направения извод, която да бъде включена в следващия национален доклад. **Отложено заключение** е налице, когато Комитетът не разполага с достатъчна информация, за да може да прецени дали е спазена въпросната разпоредба. Необходимите сведения трябва да бъдат включени в следващия доклад. Другата възможност при липса на необходима информация е Комитетът да даде отрицателна оценка, като се мотивира с факта, че съответната държава не е показала, че спазва изискванията на Хартата. Ако в следващия доклад тя не бъде включена, Правителственият комитет може да отправи предупреждение или да предложи на Комитета на министрите да приемат препоръка срещу съответната държава. **Отрицателно заключение** се дава, когато КСП прецени, че ситуацията в държавата не съответства на изискванията на Хартата в областта на законодателството, административната практика, юриспруденцията и др. Държавата трябва да има готовност да изложи мерките, които смята да предприеме, и да ги отрази в следващия национален доклад.

Правителственият комитет подготвя решенията на Комитета на министрите и препоръките, адресирани към всяка засегната страна, като отчита икономическата и социалната среда в нея.

Комитетът на министрите приема резолюция относно цялостния контролен цикъл и отправя препоръки, в които изисква от държавите да направят промени в тяхното законодателство или практика с цел да се съобразят с изискванията на Хартата.

3. Оценка на Съвета на Европа по Първия национален доклад

След ратифицирането на Хартата в периода 2001-2003 г. в България започна мониторинг по приложението на ратифицираните разпоредби от нея, като през 2002 г. и 2003 г. бяха подготвени първите национални доклади. Първият национален доклад за периода от 1 август до 31 декември 2000 г. бе представен от правителството на Република България пред Съвета на Европа до 31 март 2002 г. Той съдържа информация за приложението от България на всички ратифицирани незадължителни за ратификация алинеи от членове 2, 3, 4, 8, 11, 14, 17, 18, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28, и 29. След този доклад Правителството изготви Втори национален доклад за приложението на клаузи от твърдото ядро.

По Първия национален доклад в края на месец август бе получено и първото становище на Комитета по социални права към Съвета на Европа. Общото впечатление от това становище е, че първият национален доклад не съдържа изчерпателна информация за приложението на ЕСХ. По повечето от клаузите на периферната част на Хартата Комитетът е отложил своите заключения до получаването на допълнителна информация. Оценките на КСП по членове от Първия доклад, които се разглеждат в Третия национален доклад са, както следва:

<p>Чл. 8. Право на работещите жени на закрила на майчинството Алинея 1 – Отпуск по майчинство</p> <p>Алинея 2 – Незаконосъобразност на уволнението по време на отпуск по майчинство</p> <p>Алинея 3 – Отпуск за кърмещи майки</p> <p>Алинея 4 – Нощен труд</p> <p>Алинея 5 – Забрана за опасни, нездравословни и тежки видове работа</p>	<p>Положението в България не е в съответствие с Хартата, тъй като жената може да се откаже изцяло или частично от нейния отпуск поради бременност и раждане.</p> <p>Положението в България не е в съответствие с чл. 8, ал. 2 от ревизираната Харта, тъй като националното законодателство не забранява уволнението на бременни работнички и тъй като националният закон не гарантира, че във всеки случай на уволнение в нарушение на тази разпоредба на работника ще бъде присъдено адекватно обезщетение.</p> <p>Положението в България е в съответствие с чл. 8, ал. 3 от ревизираната Харта.</p> <p>Положението в България е в съответствие с чл. 8, ал. 4 от ревизираната Харта.</p> <p>Комитетът отлага своето заключение до получаване на поисканата информация.</p>
---	--

<p>Чл.11. Право на опазване на здравето Алинея 1 – Премахване на причините за заболявания Алинея 2 – Служби за консултации и образование Алинея 3 – Предотвратяване на заболявания</p>	<p>Комитетът отлага своето заключение до получаване на поисканата информация. Комитетът отлага своето заключение до получаване на поисканата информация. Комитетът отлага своето заключение до получаване на поисканата информация.</p>
<p>Чл.14. Право на помощ от службите за социално подпомагане Алинея 1 – Обезпечаване и подпомагане на службите за социални грижи Алинея 2 – Участие на обществеността в създаването и дейността на служби за социално подпомагане</p>	<p>Комитетът отлага своето заключение до получаване на поисканата информация. Комитетът отлага своето заключение до получаване на поисканата информация.</p>
<p>Чл.17. Право на децата и младежите на социална, правна и икономическа защита Алинея 2 – Безплатно основно и средно образование – редовно посещаване на училище</p>	<p>Положението в България не е в съответствие с ревизираната Харта, доколкото на децата с увреждания и на децата с ромски произход не е гарантирано действително право на образование.</p>
<p>Чл.18. Право на доходоносна дейност на територията на други договарящи страни Алинея 4 – Право на гражданите да напускат страната си</p>	<p>Комитетът отлага своето заключение до получаване на поисканата информация.</p>
<p>Чл.25. Право на работниците на защита на техните вземания в случаите на неплатежоспособност на техните работодатели</p>	<p>Положението в България не е в съответствие с чл. 25 от Хартата, тъй като така описаната система на привилегиите не способства за ефективна защита на вземанията на работниците, която да е равностойна на гаранционна институция.</p>
<p>Чл.27. Право на работниците със семейни задължения на равни възможности и равно третиране Алинея 2 – Отпуск за отглеждане на малко дете Алинея 3 – Забрана за освобождаване от работа по причини, свързани със семейни задължения</p>	<p>Положението в България е в съответствие с чл. 27, ал. 2 от ревизираната Харта. Комитетът отлага своето заключение до получаване на поисканата информация.</p>

Следва да се отбележи, че вероятно част от негативните оценки се дължат на невинаги пълна и адекватна информация.

4. Обхват на доклада

Разглежданият национален доклад дава отговор на част от исканията за допълнителна информация от КСП във връзка със заключенията му по Първия национален доклад за приложение на приетите от периферната част на Хартата разпоредби.

Докладът съдържа информация за приложението на следните членове от ЕСХ (ревизирана):

Чл. 8. Право на работещите жени на закрила на майчинството;

Чл. 11, ал. 1, ал. 2, ал. 3. Право на опазване на здравето;

Чл. 14. Право на ползване на социални грижи;

Чл. 17, ал. 2. Право на децата и младежите на икономическа и социална защита;

Чл. 18, ал. 4. Право на местните граждани да напускат територията на страната;

Чл. 25. Право на работниците на защита на техните вземания в случай на несъстоятелност на техните работодатели

Чл. 27, ал. 2. Право на работниците със семейни задължения да имат равни възможности и да бъдат обект на равностойно отношение.

II. ОЦЕНКИ И ПРЕПОРЪКИ ПО ТРЕТИЯ НАЦИОНАЛЕН ДОКЛАД ⁴

1. По член 8. Право на работещите жени на закрила на майчинството

1.1. По чл. 8, ал. 1

Съветът **счита**, че отговорът на въпросите, поставени от Комитета по социални права, може да се определи принципно като изчерпателен и точен. Същевременно Съветът **намира** за положителен факта, че в доклада е цитирано съдържанието на чл. 163 от проекта на Закон за изменение и допълнение на Кодекса на труда, чиито разпоредби отговарят напълно на изискванията на чл. 8, ал. 1 от Хартата.

Според българското законодателство работничка или служителка, ползваща отпуск по бременност и раждане в размер на 135 дни, 45 от които преди раждане, е неработоспособна. Този отпуск се разрешава от медицинските органи и работничката не може да се откаже от ползването му.

По въпрос D. Съветът **препоръчва** да се направи кратък коментар извън цитираните законови разпоредби, като се посочи, че в България няма такива случаи – нещо повече, през време на отпуск за бременност и раждане майката:

- получава обезщетение от 90% от brutното трудово възнаграждение;
- е освободена от заплащане на лични осигурителни вноски;
- получава еднократна помощ за раждане;
- получава месечна помощ за отглеждане на дете.

По въпрос F. Икономическият и социален съвет **предлага** да се включи допълнителен коментар относно еднаквото третиране на работещите на срочен трудов договор жени с тези, които работят на безсрочен трудов договор. В случай че срокът на договора изтича по време на ползването на отпуск за бременност и раждане, майката получава обезщетение до края на този отпуск, независимо че трудовото правоотношение е прекратено (чл. 52 от Кодекса за социално осигуряване).

⁴ Текстът на членовете на Европейската социална харта (ревизирана) и въпросите на Комисията по социални права са посочени в Приложение №1.

Икономическият и социален съвет **счита** за целесъобразно в цитирания отговор на въпрос F да се посочи датата на обнародване и влизането в сила на чл. 73 от Закона за насърчаване на заетостта.

1.2. По чл. 8, ал. 2

Съветът **счита**, че отговорът, даден на поставените въпроси от Комитета по социалните права относно приложението на чл. 8, ал. 2, е пълен и може да се приеме за точен, ако се вземат предвид следните принципни предложения:

По въпрос А. Комитетът по социалните права е направил негативна констатация по приложението в Р България на чл. 8, ал. 2 от Хартата. КСП приема, че има засилена закрила при майчинство за работнички и служителки, освен ако действащото законодателство не позволява те да бъдат уволнявани не само от момента, от който са започнали ползването на отпуска по бременност и раждане, а и от момента на уведомяване на работодателя за бременността до изтичане на отпуска по майчинство. В този смисъл в доклада се посочва, че Правителството ще постави въпроса пред НСТС за дискусия и евентуално приемане на законодателно решение в съответствие с Хартата.

Съветът **счита**, че този отговор трябва ясно да съдържа конкретната мярка и срокът за постигане на резултата от нея, която ще предприеме българската държава за промяна на националното трудово законодателство в съответствие с изискванията, поставени от чл. 8, ал. 2 на Хартата. В случая следва да се цитират предвидените изменения и допълнения в КТ и по-конкретно чл. 313а. Същевременно трябва да се отчете, че предвидената в чл. 8, ал. 2 от Хартата закрила не е безусловна и не касае такива случаи като:

- закриване на предприятието;
- осъдени и излежаващи присъда;
- груби нарушения на трудовата дисциплина.

По въпрос D. Икономическият и социален съвет **счита**, че даденият от правителството отговор представлява само цитиране на съществуващата разпоредба на чл. 325, т. 3 от КТ и **предлага** да се добави коментар, с който да се обясни, че докато трае срокът на договора на работничката или служителката тя се ползва със същата закрила, каквато законът е дал на работещите жени на безсрочен трудов договор. Чл. 325, т. 3 от КТ дава възможност с изтичане на уговорения срок на договора да се прекрати срочният трудов договор на работничката и служителката, без тя да ползва каквато и да било закрила затова, че е бременна или ползва отпуск за бременност и раждане.

Относно констатациите на Комитета, че при незаконно уволнение на работничка или служителка, ползваща отпуск по майчинство, съдът трябва да присъжда обезщетение без ограничение в размера, когато това е оправдано с оглед обстоятелствата за всеки конкретен случай. Коментарът в правителствения доклад посочва, че се присъжда обезщетение за оставане без работа вследствие на незаконното уволнение, но е премълчано

обстоятелството, че в действителност законът е ограничил дължимото се от работодателя обезщетение за незаконно уволнение до максималния размер от шест брутни работни заплати. Следователно според действащото българско законодателство отговорността на работодателя за незаконно уволнение е ограничена до размера на 6 месечни брутни заплати и работничката не може да търси други по вид или по-големи по размер вреди, макар и реално да ги е претърпяла в резултат на незаконното ѝ уволнение.

Съветът **предлага** в коментара изрично да се посочи, че уволнението на работничка или служителка с постоянен или срочен трудов договор, ползваща отпуск за бременност и раждане, може да се извърши само на едно основание, а именно, в случай че работодателят закрие предприятието. При нарушение на забраната за уволнение по време на ползване на отпуска за бременност и раждане българското законодателство предвижда възможност за възстановяване по съдебен ред на незаконно уволнената работничка. Обикновено възстановяването на предишната работа е обичайното удовлетворение при нарушаване на закрилната разпоредба на закона, като съществува възможност за получаване на обезщетение.

1.3. По чл. 8, ал. 3

Икономическият и социален съвет **отбелязва с безпокойство**, че отговорът на въпроса за ефективно упражняване на правото на работещите жени на закрила при майчинство и достатъчно свободно време за кърмене е непълен. Целесъобразно е в отговора на този въпрос да се поясни, че до 8-месечна възраст предвиденият отпуск за кърмене и хранене се ползва от майката въз основа на акта за раждане на детето, а след навършване на 8-месечна възраст на детето отпускът за кърмене и хранене се ползва по преценка на здравните органи.

Съветът **счита за необходимо** тук да се предостави допълнителна информация относно критериите, въз основа на които се издава медицинско удостоверение за ползване на отпуск за кърмене по чл.166 от КТ след навършване на 8-месечна възраст на детето. Прецизният отговор предполага да се цитират и съответните текстове от Наредбата за експертиза на работоспособността, касаещи начина на издаване на медицински удостоверения.

1.4. По чл. 8, ал. 4

Икономическият и социален съвет **намира**, че отговорът на поставения въпрос по отношение на нощната работа на бременни, новородили и жени кърмачки е конкретен и пълен. Същевременно Съветът **предлага** да се направи допълнителен коментар по внесените текстове за изменение и допълнение на КТ и в частност за правото на полагане на нощен труд от жени.

1.5. По чл. 8, ал. 5

Съветът **намира**, че отговорът на въпросите е изчерпателен по отношение на нормативната уредба, но липсват коментари по приложението ѝ относно новородилите жени и жените кърмачки.

По въпрос А. Съветът **приема за необходимо** в коментара по въпроса, свързан със закрилата срещу наемане на работа в подземни мини на бременни, новородили или кърмачки, да се **включи** следното пояснение: “закрилата влиза в сила от момента на издаване на съответния медицински документ за удостоверяване на състоянието на бременната, новородилата и кърмачката”.

По въпрос В. Съветът **счита**, че отговорът на въпроса е изчерпателен и конкретен от гледна точка на действащото законодателство в България по разглежданата материя, а именно забранени за изпълнение от жени вредни и тежки работи. Икономическият и социален съвет **предлага** да се направи кратък коментар, че закрилата влиза в сила от момента на издаване на съответния медицински документ за удостоверяване на състоянието на бременната, новородилата и кърмачката и се прекратява след изтичане на срока, определен с медицинското удостоверение.

По въпрос С. Икономическият и социален съвет **намира**, че отговорът на правителството е твърде общ. Той следва **да бъде допълнен**, като се каже, че всички законови разпоредби, отнасящи се до забраната за вредни и тежки работи за жени, имат субективен обхват спрямо всички жени, в т.ч. кърмачки и новородили. При възможност може да се даде по-подробна информация за случаи от практиката за изключения от забраната за извършване на вредни и тежки работи от жени.

2. По член 11. Право на опазване на здравето

Съветът **намира**, че отговорите в доклада по въпросите, визирани в чл. 11, съдържат необходимата информация по нормативната уредба, подкрепена с достатъчно статистически данни и примери от практиката, както и с национални програми, предвидени по отделните въпроси на съответната клауза от Хартата.

2.1. По ал. 1.

Съветът **одобрява** добавената в доклада информация и счита, че отговорът е изчерпателен.

2.2. По ал. 2.

Съветът **обръща** внимание, че има отложено заключение на КСП по този текст от Хартата до получаване на допълнителна информация.

По въпрос А. В отговора на въпроса не е посочена изчерпателна информация относно предвиденото образование в училищата за негативните последици от тютюнопушенето и по въпросите на половото общуване. Засегнати са само услугите по консултиране за болестта СПИН. Съветът **предлага** тук да се цитират посочените в други части на доклада вече предприети мерки за подобряване на здравното обучение в училищата. Въпросът със здравното образование в училищата е определен от КСП като решаващ за оценката на страната за съответствието на чл. 11, ал. 2 от Хартата.

По въпрос В. Икономическият и социален съвет **обръща внимание** на обстоятелството, че КСП иска допълнителна информация относно конкретно организирани информационни кампании за запознаване на населението с ползата от профилактичната диагностика. Съветът е обезпокоен от липсата на отговор и информация по него. Икономическият и социален съвет **предлага** да се дадат конкретни примери, ако има такива, за информационни кампании, защото това е от решаващо значение за одобряване на доклада от КСП в тази му част.

2.3. По ал. 3. Икономическият и социален съвет **намира**, че информацията в доклада съответства на запитването на КСП.

3. По член 14. Право на помощ от службите за социално подпомагане

3.1. По чл. 14, ал. 1

Съветът **намира**, че по тази клауза от Хартата националният доклад съдържа богата статистическа информация, в т.ч. и такава, която касае нормативна уредба и практика, влязла в сила след отчетния период – 1.01.2001 г. – 31.12.2002 г., и е в съответствие с изискванията на запитванията на КСП. Същото може да се каже и за приетата въз основа на Управленската програма на правителството Национална стратегия за равните възможности за хората с увреждания, касаеща материята, уредена в чл.14 от Хартата.

Икономическият и социален съвет **предлага** в коментарите, направени по чл.14, ал.1, на въпроса на КСП коя е последната инстанция във връзка с обжалването на административните актове, с които се отказва отпускане на социални помощи, да се развие коментарът в частта обжалване по съдебен ред.

Съветът **намира** за основателно отговорите на **въпрос С** да се прецизират, както следва:

- допълване със съдържащата се в чл.12б от Закона за социалното подпомагане възможност, съгласно която безработни лица, отговарящи на условията за подпомагане с месечни помощи, се включват в програми за заетост. При необоснован отказ на тези лица да участват в програмите за зетост същите се лишават от получаването на месечни помощи за срок от 1 година;
- пояснителен коментар относно намаляването на средствата по бюджета на социалното подпомагане, брой обхванати лица и др.;
- да се включат и средствата, предвидени с Националния план за интеграция на хора с увреждания;
- кратко представяне на програмата “Личен асистент”.

3.2. По чл. 14, ал. 2

Съветът **намира**, че по тази клауза от ЕСХ националният доклад съдържа богата информация, която е в съответствие с изискванията на запитванията на КСП. Ико-

номическият и социален съвет **предлага** в коментара относно участието на отделни лица и на доброволчески или други организации в създаването и поддържането на социални услуги да се дадат конкретни примери за проведени работни срещи и семинари по този проблем, както и примери за добра практика на НПО и други организации.

4. По член 17, ал. 2. Право на децата и младежите на социална, правна и икономическа закрила

Съветът **намира**, че отговорите в националния доклад по въпросите, визирани в чл.17, ал.1, съдържат необходимата информация по нормативната уредба, подкрепена с достатъчно статистически данни и примери от практиката, както и национални програми, предвидени по отделните въпроси на съответната клауза.

По въпрос А. Съветът **препоръчва** отговорът по този въпрос да се допълни с регламентацията на достъпа до професионално образование и професионално обучение за ученици със специални образователни потребности и/или хронични заболявания, за учениците от домовете за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителски грижи, и за лица с девиантно поведение – чл. 32 – чл. 32д от Закона за професионалното образование и обучение.

По въпрос С. Икономическият и социален съвет **счита**, че е допълнена поисканата от КСП информация за насърчаване на посещаемостта на училищата от деца и младежи от малцинствата, но не е уточнено, че това са именно деца и младежи от ромски произход.

Съветът **отбелязва** със задоволство, че материята, касаеща интегрирането на деца-бежанци в българската образователна система е развита много добре в отговора.

Съветът е **обезпокоен** от липсата на конкретни примери за взети мерки и резултатите от тях за интеграция в образователната система на деца от ромски произход и деца с увреждания. Икономическият и социален съвет **препоръчва** в предприетите мерки за интеграция на децата и учениците със специални образователни потребности (деца с увреждания) да се посочат повече конкретни примери от практиката, с които се реализират тези мерки и по-конкретно реализираните от МОН и съдържащите се в Националния план за действия по заетостта програми.

По въпрос D. Съветът счита, че правителството не е дало точен отговор. Необходимо е той да се прецизира с абсолютни стойности и относителни тегла на засегнатите групи. Освен това е целесъобразно в отговора на запитването на Комитета да се уточни, че са създадени и условия за учениците, отпаднали от образователната система, да посещават центрове за професионално обучение извън системата на народната просвета, като се поемат разходите за обучението, а на учениците се предоставят стипендии за времето на обучение. Като превантивна мярка срещу от-

падането на ученици от образователната система следва да се посочат и усилията за разработване на методика за проучване на потребностите на работодателите от квалифицирана работна сила и професионално образование и обучение.

5. По член 18, ал. 4. Право на местните граждани да напускат територията на страната

Съветът **отчита**, че отговорите в националния доклад по въпросите, визирани в чл. 18, ал. 4, съдържат необходимата информация по действащата нормативна уредба в България. Съветът отбелязва, че тази нормативна уредба е нова и касае период за приложение извън отчетния период на националния доклад. Поради тази причина не е направен коментар. Икономическият и социален съвет **предлага** в отговора да се добави, че контролът върху изпълнението на посредническите услуги за работа на български граждани в чужбина се осъществява от ИА “Главна инспекция по труда” към МТСП.

6. По член 25. Право на работниците на защита на техните вземания в случай на несъстоятелност на техните работодатели

Като се има предвид, че България е получила отрицателно заключение от КСП, Съветът намира, че отговорите, предоставени в националния доклад по въпросите относно приложението на чл. 25, са коректни и точно отразяват действащата нормативна уредба и тази, която предстои да бъде приета по изпълнението на клаузата. Съветът е **удовлетворен** от факта, че в доклада е цитирана конкретната мярка, която правителството предвижда да вземе с оглед привеждане в съответствие на националното ни законодателството и практиката с изискването на чл. 25 от Хартата.

Съветът изразява своята увереност, че чрез приемането на Закон за гарантиране на вземанията на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя и създаването на гарантираща институция – Гаранционен фонд за вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя, Р България ще изпълни поетото задължение за гарантиране вземанията на работниците при несъстоятелност на работодателя им.

7. По член 27. Право на работниците със семейни задължения да имат равни възможности и да бъдат обект на равностойно отношение

7.1. По чл. 27, ал. 2

Съветът **подчертава**, че отговорите, дадени в доклада по този текст, изчерпателно отразяват действащата нормативна уредба. Икономическият и социален съвет

намира за удачно отговорът по разпоредбата на чл. 27, ал. 2 да се допълни с текст и коментар относно предвидения с измененията и допълненията на КТ нов вид отпуск, а именно “Родителски отпуск”.

7.2. По чл. 27, ал. 3

Съветът **счита**, че информацията по ал. 3 е изчерпателна, като отбелязва, че в българското законодателство не съществува понятието “работници със семейни задължения”.

III. ОБЩИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ПО ДОКЛАДА

Икономическият и социален съвет,

след като извърши задълбочен анализ на националния доклад на правителството на Република България относно приложението на Европейска социална харта (ре-визирана) за периода от 1 януари 2001 до 31 декември 2002 г.;

след като се запозна и оцени Заключениеята на Комитета по социални права относно чл. 1, ал. 4, 2, 3, 4, 8, 11, 14, 17, 18, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28 и 29 от ревизираната Харта;

и като отчете мнението на експертите и представителите на групите, представени в Съвета, и в изпълнение на своята функция и роля да изразява интересите и волята на гражданското общество и да консултира държавните органи по проблеми на икономическото и социалното развитие на страната,

прави следните изводи и препоръки:

1. Съветът оценява положително факта, че националният доклад съдържа богата информация по поставените въпроси. В същото време информацията по някои от въпросите е невинаги изчерпателна.

2. Съветът подчертава, че в сравнение с първия национален доклад по незадължителните за ратификация клаузи от Хартата настоящият доклад съдържа по-подробна информация по съответствието на ситуацията в страната с изискванията, поставени от разгледаните в доклада клаузи на Хартата. Независимо от това, Съветът с изключителна загриженост отчита факта, че този доклад на места си служи само с цитиране на нормативната уредба, без да дава коментар на конкретно поисканата от КСП информация за положението в Р България относно приложението на ратифицираните от нея клаузи от Хартата.

3. Съветът е обезпокоен от обстоятелството, че ако докладът бъде представен в сегашния си вид на Генералния секретар на СЕ, то Комитетът по социалните права

отново може да се произнесе с отрицателни или отложени заключения по приложението на разпоредбите на ЕСХ. При повторно отрицателно заключение съществува опасност Р България да стане обект на препоръка от страна на Комитета на министрите. По същността си препоръката представлява отрицателно становище спрямо договарящата държава и би я задължило да направи съответните промени в законодателството си така, че те да отговорят на изискванията за приложение на ратифицираните клаузи на ЕСХ.

4. Съветът подчертава необходимостта от прецизиране на информацията, изложена в националния доклад по разглежданите в него клаузи, като се вземат предвид направените конкретни препоръки в Становището.

5. Съветът счита за целесъобразно националният доклад за периода 1 януари 2001 г. - 31 декември 2002 г. да съдържа уводна част, в която изрично да бъдат упоменати: основанието за издаване на доклада, разпоредбите, за които се отнася, държавните институции и организациите на гражданското общество, както и социалните партньори, които са били ангажирани с разработката на съдържанието на доклада, и върху какви данни той е изготвен.

6. Икономическият и социален съвет счита за необходимо с оглед на специфичната проблематика, която се разглежда в националните доклади по приложението на Хартата, и задължението тези доклади да се консултират с национално представителните организации на работниците и служителите и национално представителните организации на работодателите да се намери подходящ и адекватен механизъм за осъществяване на консултации между правителството, социалните партньори и други неправителствени организации.

7. Независимо че Икономическият и социален съвет разработва и приема становища по стратегически проблеми на икономическата и социалната политика, в т.ч. и по приложението на Хартата, Съветът счита за наложително да се създаде постоянен Консултативен съвет по Хартата към министъра на труда и социалната политика с ясно дефинирани статут и състав, включително и изготвяне на становища по запитванията относно прилагането на Хартата от други страни.

Икономическият и социален съвет обръща внимание, че формално, с посочването на нормативната уредба, националните доклади на Р България съответстват на запитванията от Комитета по социалните права. В същото време Съветът настойчиво препоръчва в тях да се посочват и практическите достижения на страната по прилагането на Европейската социална харта (ревизирана).